

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
РЕШОТИ Володимира Володимировича
на дисертацію **ДОБОШ Зоряни Андріївни** на тему
**«Судовий контроль у сфері публічного управління в Україні:
адміністративно-правове дослідження»**, подану у спеціалізовану вчену раду
Д 35.052.23 у Національному університеті «Львівська політехніка» на
здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю
**12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне
право**

Актуальність обраної теми. Ефективність реалізації судового контролю є важливою гарантією стабільності в суспільстві, належної реалізації та захисту прав та законних інтересів членів цього суспільства, верховенства права загалом. Судовий контроль суттєво впливає на забезпечення законності діяльності органів публічного управління та у сучасних умовах перетворився на вагомий засіб адміністративно-правового гарантування прав та законних інтересів особи.

Актуальність дослідження судового контролю за діяльністю органів публічного управління в Україні у контексті адміністративно-правового гарантування прав та законних інтересів особи зумовлена тим, що потенціал судового контролю здатний суттєво впливати на сферу публічного управління, поширюється на зміст й порядок прийняття індивідуальних правозастосовних актів органів публічного управління, є вагомим інструментом впливу на юридично значущі рішення, дії, індивідуальні правозастосовні акти органу публічного управління, впливає на попередження порушень публічно-правовою інституцією прав особи.

В умовах вкорінення людиноцентристських начал у публічне управління, посилення адміністративно-правової охорони прав та законних інтересів громадян у публічно-правовій сфері, вкрай важливим є наукове дослідження судового контролю за діяльністю органів публічного управління в Україні в контексті адміністративно-правового гарантування прав та законних інтересів особи.

Дослідження судового контролю за діяльністю органів публічного управління

в умовах формування публічно-сервісної держави повинно відбуватися з огляду на оновлення наукового бачення сучасної концепції публічного управління як системи суспільно акцептованої моделі реалізації в державі організуючого й регулюючого впливу державних інституцій на різні сфери суспільних відносин задля їхнього впорядкування й досягнення стратегічних завдань держави, забезпечення реалізації й захисту прав, свобод та законних інтересів громадян.

Дисертанткою слушно акцентовано, що у досліджуваній сфері актуальними питаннями залишаються питання удосконалення чинного законодавства, що регламентує діяльність органів публічного управління, визначає їхні дискреційні повноваження, нормативно-правових актів, які окреслюють порядок реалізації та захисту органами публічного управління прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, що можуть реалізовуватися у сфері публічного управління, законодавства, яке встановлює порядок здійснення судового контролю, зокрема внесення змін до ст. 4, 5, 249, 382 КАС України; подолання низки проблем, що стосуються нерозумінням органами публічного управління та суддями їхніх дискреційних повноважень, публічного й приватного інтересу у фізичних та юридичних осіб, які звертаються за захистом до суду, різного роду зловживань учасниками судового розгляду, конфлікту інтересів у сфері публічного управління, кадрового, матеріального й організаційного потенціалу сучасної судової системи.

Дисертанткою окреслені проблеми досліджені в повному обсязі, нею запропоновано дієві шляхи їхнього подолання. Тому вибір теми дисертаційного дослідження заслуговує схвалення, а сама тема є вкрай актуальною і потребує ґрунтовного наукового аналізу. Дисертація Добош Зоряни Андріївни є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці наукових досліджень, присвячених судовому контролю як засобу адміністративно-правового гарантування прав та законних інтересів особи у сфері публічного управління, у якому комплексно, з урахуванням сучасних методів дослідження, сучасних досягнень адміністративно-правової науки, проаналізовано сучасні проблеми судового контролю в окресленій сфері та запропоновано шляхи їхнього подолання.

Дисертацію виконано відповідно до положень Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 р. № 2623-III, Стратегії реформування державного управління України на 2022–2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р, Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1805-р, Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021. Дисертація спрямована на втілення пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, визначених в Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, схваленої постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21, реалізацію наукового напрямку Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»: «Правові, психологічні та інформаційні проблеми розвитку державності в Україні», схваленого Вченою радою Національного університету «Львівська політехніка» від 24 червня 2014 р. (протокол № 5). Тему дисертації включено до переліку тем дисертаційних досліджень з юридичних наук (затверджених у 2022 р.), розглянутого та схваленого координаційними бюро відділень Національної академії правових наук України (пункт 554, 2022 рік).

Оцінка новизни та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації, їхнього загальнонаціонального або світового значення. Результати дисертаційного дослідження Добош Зоряни Андріївни відзначаються високим ступенем наукової новизни, що зумовлена актуальністю обраної теми дисертації.

Новизною відзначаються наукові підходи авторки до дефініювання таких категорій, як «судовий контроль у сфері публічного управління», «взаємодія судових органів та органів публічного управління», «концепція публічного

управління в умовах формування публічно-сервісної держави», «суб'єктивне публічне право». Обґрунтовано дефініцію категорій «публічно-правовий спір», «дискреційні повноваження», «межі дискреційних повноважень».

Новим для науки адміністративного права є авторський підхід до визначення судового контролю у сфері публічного управління, оновленої концепції публічного управління в умовах становлення публічно-сервісної держави.

Критеріям наукової новизни відповідає визначення авторкою особливостей судового контролю у сфері публічного управління, дефініція категорії «взаємодія судових органів та органів публічного управління», класифікація суб'єктивних публічних прав людини в Україні, науковий аналіз проблем реалізації судового контролю за діяльністю органів публічного управління (пов'язаних із якістю чинного законодавства, помилками визначення правомірності звернення особи до суду, розуміння суддями наявного у особи приватного та публічного інтересу, кадровим, організаційним, матеріально-технічним забезпеченням роботи судів).

Наукова новизна стосується пропозицій щодо внесення змін до ст. 4, 5, 249, 382 КАС України, встановлення у КАС України ширшого діапазону розміру можливого покарання суб'єктів владних повноважень та їхніх керівників у випадках невиконання, неналежного чи несвоєчасного виконання рішень адміністративних судів.

Новаторською є наукова характеристика основних видових проявів судового контролю за діяльністю органів публічного управління в Україні та напрямів його реалізації. Цілком слушно, що різноплановість напрямів реалізації досліджуваного судового контролю й впливає на специфіку судового контролю, що реалізується у соціально-культурній, фінансово-економічній та адміністративно-політичній сферах життя суспільства.

Зважаючи на вказане, слід визнати високий науковий рівень новизни представлених результатів дисертаційної роботи Добош Зоряни Андріївни, їхню вагому роль для науки адміністративного права.

Достовірність отриманих Добош Зоряною Андріївною результатів забезпечена з огляду на застосування широкого методологічного інструментарію та результати

опрацювання широкого переліку вітчизняної та зарубіжної наукової, нормативної та іншої літератури (670 джерел). Це сприяло формуванню положень дисертації, досягненню заявленої мети та виконанню поставлених авторкою завдань.

Суттєвою запорукою достовірності отриманих результатів є емпірична база дослідження. Її склали результати анкетування щодо питань судового контролю за діяльністю органів публічного управління 400 громадян, 100 посадових осіб органів публічного управління (респонденти з Київської, Львівської, Хмельницької, Закарпатської областей), статистичні дані Верховного Суду, судова практика за 2018-2023 років.

Результати дисертаційного дослідження мають вагомим загальнонаціональне значення, оскільки дозволяють вирішити важливе для науки адміністративного права завдання щодо удосконалення судового контролю у сфері публічного управління як адміністративно-правового засобу гарантування прав та законних інтересів громадян у публічно-правовій сфері.

З огляду на зазначене, слід визнати наукову новизну, достовірність, вагомим загальнонаціональне значення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації.

Обґрунтованість отриманих наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, досягнута через реалізацію концептуального задуму авторки дослідження, що відзначається чіткою, послідовною і логічною структурованістю, забезпечує послідовне й вивірне розгортання дослідницької логіки. Вона забезпечена раціональним та логічним викладом результатів наукового пошуку дисертантки, раціональною, продуманою структурою дисертації, якістю залученого методологічного арсеналу сучасної правової науки та використаних емпіричних джерел. З огляду на мету і завдання дисертації, авторкою сформовано сучасний методологічний інструментарій. Його якість мала велике значення для отримання обґрунтованих результатів дисертаційного дослідження. Вагомим для обґрунтованості отриманих дисертанткою результатів стало застосування діалектичного, герменевтичного методів, методи аналізу, синтезу, дедукції й індукції, класифікації, узагальнення,

системно-структурного, соціологічного, формально-юридичного, історико-правового, порівняльно-правового методів, методу правового моделювання.

Важливою запорукою обґрунтованості отриманих наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, стало активне використання авторкою судової практики за 2018-2023 роки та статистичних даних Верховного Суду.

Зміст та якість представленого наукового дослідження дають змогу стверджувати, що дисертантом досягнуто поставленої мети, висновки свідчать про високий рівень виконання поставленого наукового завдання, отриманих у процесі дослідження результатів, вміння належним чином аргументувати обрану наукову позицію.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Здобутки дисертаційного дослідження Добош Зоряни Андріївни мають вагому як теоретичну, так і практичну цінність. Вони можуть слугувати основою для поглиблення наукових учень щодо судового контролю у сфері публічного управління, вирішення проблем правореалізаційної практики у цій сфері та можуть у подальшому впроваджуватися у практичну діяльність судових органів.

Теоретична та практична значущість одержаних результатів полягає у можливості їх подальшого використання у науково-дослідній сфері, практичній діяльності, навчальному процесі, правотворчій сфері тощо. Результати наукового пошуку, висновки та пропозиції можуть використовуватися у: науково-дослідній сфері – з метою виявлення правових проблем реалізації судового контролю за діяльністю органів публічного управління та наукового обґрунтування шляхів підвищення ефективності його реалізації; навчальному процесі – під час підготовки навчальних матеріалів, з метою підвищення якості викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративна діяльність», задля підготовки якісної навчально-методичної літератури, зокрема підручників, посібників, конспектів лекцій, методичних вказівок, покращення викладання лекцій, проведення семінарських занять з цих навчальних дисциплін; правотворчій сфері – для удосконалення нормативно-правової основи публічного управління та

судового контролю за діяльністю органів публічного управління в Україні; правозастосовній діяльності – задля покращення реалізації судового контролю за діяльністю органів публічного управління в Україні.

Повнота викладу висновків і рекомендацій у наукових публікаціях, зарахованих за темою докторської дисертації. Результати дисертаційного дослідження повною мірою висвітлені у достатній кількості публікацій. Основні результати дисертаційного дослідження відображені у 47 наукових публікаціях, з них 3 монографії, 22 статті у наукових фахових виданнях України, 5 статей у виданнях, які включені до наукометричних баз Scopus /Web of Science, а також 17 тез доповідей на конференціях та інших науково-практичних заходах, які констатують апробацію результатів дисертації. Загальний обсяг публікацій становить 59,82 друк. арк., з яких автору належить 41,43 друк. арк. Основні положення і результати дисертації оприлюднено у доповідях на науково-практичних заходах, конференціях, зокрема: «Правові, соціально-психологічні та інформаційні процеси в контексті державотворення в процесі євроінтеграції» (м. Львів, 8–9 лютого 2016 р.); «Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави» (Львів, 30 травня 2016 р.); «Проблеми реалізації і захисту соціальних прав в Україні» (м. Львів, 27 квітня 2018 р.); «Стратегія екологічної безпеки України соціально-економічний та правовий вимір» (м. Львів, 11 травня 2018 р.); «Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави» (м. Львів, 30 травня 2018 р.); «Стратегія екологічної безпеки України: соціально-економічний та правовий вимір» (м. Львів, 17 травня 2019 р.); «Рівність у праві: історична ретроспектива і сучасність» (м. Львів, 6 грудня 2019 р.); Державотворення та правотворення в контексті євроінтеграції (м. Львів, 9 грудня 2019 р.); Адвокатура в умовах сучасних змін (м. Львів, 09 жовтня 2020 р.); «Адвокатура в умовах сучасних змін» (м. Львів, 22 жовтня 2021 р.); «Адвокатура в умовах сучасних змін» (м. Львів, 21 жовтня 2022 р.); «Стратегія екологічної безпеки України: соціально-економічний та правовий вимір» (м. Львів, 19 травня 2023 р.); «Адвокатура в умовах сучасних змін» (м.

Львів, 20 жовтня 2023 р.). Таким чином можна впевнено стверджувати про повноту викладення результатів дослідження в опублікованих працях.

Відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Під час вивчення змісту дисертації та наукових публікацій за темою дисертації Добош Зоряни Андріївни, порушення академічної доброчесності, академічного плагіату, фактів фабрикації, фальсифікації не виявлено. У змісті дисертації присутні належні посилання на використані літературні джерела, нормативні акти та судову практику. Вона відповідає встановленим вимогам, є оригінальною, самостійною, завершеною працею, що відображає нові науково обгрунтовані результати.

Разом з тим, аналіз дисертації дає підстави **висловити наступні зауваження та надати деякі рекомендації:**

1) Видається занадто широким підхід дисертантки до формування історіографії дослідження проблеми судового контролю у сфері публічного управління в Україні. Вона вкрай багато уваги приділяє питанню становлення судової системи України у змісті підрозділу 1.1. дисертації. Натомість варто було б більше уваги приділити розвитку адміністративної юстиції на теренах сучасної України.

2) У змісті роботи авторка акцентує на потребі оновлення концепції публічного управління, утвердження «людиноцентризму» як нової філософії адміністративно-правових відносин та взаємодії держави і її громадян. Разом з тим доцільно було б більше висвітлити питання ролі судових органів у процесі таких трансформаційних змін.

3) Потребує пояснення твердження авторки щодо розмежування категорії «суб'єктивне право у публічно-правовій сфері» та «суб'єктивне публічне право». На ст. 196 дисертації авторка зазначає, що доцільно розмежувати ці категорії залежно від концентрованого виразу в них дуалізму приватного та публічного законного інтересу суб'єкта адміністративно-правових відносин. Чи може здобувачка наукового ступеня детальніше пояснити за яким критерієм проводиться таке розмежування?

4) На с. 345 дисертації авторка згадує превентивну роль судового контролю. Водночас, потребує пояснення яким чином, на думку дисертантки, проявляється така превентивна роль, які практичні форми реалізації вона набуває?

5) На с. 351 дисертації авторкою констатовано, що зловживання правом на захист у сфері публічного управління є суттєвою перешкодою у ефективній реалізації судом завдання щодо здійснення судового контролю у сфері публічного управління. Яким чином такі зловживання здатні вплинути на реалізацію судового контролю? Потребує деталізації підхід авторки щодо усунення такого негативного впливу.

6) Цілком виправданим є твердження дисертантки, що потребують внесення змін положення ст. 382 КАС України, які стосуються розміру покарання керівників суб'єктів владних повноважень, відповідальних за виконання рішень судових органів. Водночас дисертантка зазначає про важливість врахування при формулюванні змісту статті 382 КАС України особливостей реалізації таких рішень суб'єктами владних повноважень, в яких рішення приймаються колективно. Про які саме зміни йдеться? Які наслідки ухвалення таких змін та можливі ризики з цим пов'язані?

Проте вказані зауваження не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної роботи і не знижують її наукової цінності.

ВИСНОВОК

Дисертація Добош Зоряни Андріївни на тему «Судовий контроль у сфері публічного управління в Україні: адміністративно-правове дослідження» відповідає вимогам, які пред'являються до докторських дисертаційних досліджень. Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають встановленим вимогам. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. При здійсненні дослідження авторкою було досягнуто поставленої мети та виконано поставлені завдання. У опублікованих

працях авторки повною мірою відображені основні положення дисертаційної роботи.

Дисертація Добош Зоряни Андріївни на тему «Судовий контроль у сфері публічного управління в Україні: адміністративно-правове дослідження» відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 та іншим вимогам МОН України, а її авторка – Добош Зоряна Андріївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –
професор кафедри адміністративного
та фінансового права
Львівського національного університету
імені Івана Франка
доктор юридичних наук, професор

Володимир РЕШОТА

Підпис *Решоти В.*
ПІДТВЕРДЖУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

